

ศาสนสถานนาม “กุฎี” ในฝั่งธนบุรีและกรุงเก่า

คำว่า “กุฎี” หรือที่เรียกกันในรูปแบบอื่น ๆ เช่น กระตี่, กะตี่, หรือกะฎี มีความหมายสำคัญในบริบทของศาสนสถานอิสลาม โดยคำนี้จะมีรากศัพท์มาจากภาษาเปอร์เซีย ซึ่งมีความหมายว่า “โรงประชุมทำลัทธิ พิธีฝ่ายศาสนาอิสลาม” หรือ “ที่ประทับของเจ้าเซ็น” ในบริบทของไทย ศาสนสถานที่เราเรียกว่ากุฎี มีความเกี่ยวข้องกับมุสลิมชื้ออะฮ์ และในบางพื้นที่ของไทย โดยเฉพาะในธนบุรีและกรุงเก่า คำว่า “กุฎี” ถูกนำมาใช้เรียกชื่อมัสยิดหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมุสลิมอย่างหลากหลายและยาวนาน

ศาสนสถานนาม “กุฎี” ในฝั่งธนบุรี

ในพื้นที่ฝั่งธนบุรีของกรุงเทพฯ มีศาสนสถานที่ใช้คำว่า “กุฎี” นำหน้าหลายแห่งซึ่งสะท้อนถึงความเป็นมาของชุมชนมุสลิมในพื้นที่นี้ ได้แก่

1. กุฎีใหญ่ (หรือกุฎีบางกอกใหญ่หรือมัสยิดต้นสน) ตั้งอยู่ริมคลองบางหลวงฝั่งเหนือ เป็นกุฎีที่เก่าแก่ที่สุดในเขตธนบุรี มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยอยุธยา มีสุสานที่มีแท่นก่ออิฐถือปูนคล้ายฐานชุกชี ที่สันนิษฐานว่าเป็นสุสานของขุนนางมุสลิมสำคัญในสมัยอยุธยา
2. กุฎีหลวงหรือกุฎีบน ศาสนสถานของพวกเจ้าเซ็น ตั้งอยู่เดิมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาย้ายไปยังถนนพรานนก เนื่องจากการเวนคืนที่ดิน
3. กุฎีกลางหรือกุฎีล่าง ตั้งอยู่ริมคลองบางหลวงและเปลี่ยนชื่อเป็นกุฎีเจริญพาสน์ในสมัยรัชกาลที่ 6 กุฎีโต๊ะหีบหรือกุฎีขาว ตั้งอยู่ริมคลองบางหลวงฝั่งใต้ตรงข้ามวัดหงส์รัตนาราม ตัวอาคารมัสยิดมีลักษณะเป็นทรงไทย ซึ่งเป็นมัสยิดก่ออิฐถือปูนแห่งเดียวในโลกที่เป็นทรงไทย

ศาสนสถานนาม “กุฎี” ในกรุงเก่า (อยุธยา)

ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศาสนสถานที่ใช้คำว่า “กุฎี” นำหน้าอยู่หลายแห่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนมุสลิมในอดีต ได้แก่

1. กะตี่ท้ายคูหรือกุดี (กุฎี) ทอง หรือที่เรียกกันว่า กะตี่แขกใหญ่ สันนิษฐานว่าเป็นกุฎีสำคัญของพวกเจ้าเซ็นในสมัยอยุธยา ตั้งอยู่ที่ท่ากายี
2. กะตี่ใหญ่เด็กก็หรือกุฎีตะเกีย ตั้งอยู่ปากคลองตะเคียน เป็นกุฎีเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา มีมะกอม (สุสานมีอาคารทรงโดม) ของบุคคลสำคัญที่เป็นที่เคารพนับถือในชุมชนมุสลิม
3. กุฎีช่อฟ้า ตั้งอยู่ที่คลองตะเคียน สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชุมชนมุสลิมที่นี่มีความเป็นมาอย่างยาวนานและมีมัสยิดนี้ได้รับพระราชทานนามจากรัชกาลที่ 5 ว่า “มัสยิดกุฎีช่อฟ้า”

ศาสนสถานที่มีนาม “กุฎี” ทั้งในฝั่งธนบุรีและกรุงเก่า (อยุธยา) ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สำหรับประกอบศาสนพิธีของชาวมุสลิม แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงชุมชนมุสลิมในไทยกับประวัติศาสตร์ของประเทศ ตั้งแต่อาณาจักรอยุธยาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนสถานเหล่านี้ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมุสลิมกับสังคมไทยในอดีตอย่างลึกซึ้ง

ที่มา : อาลี เสือสมิง. (10 พฤศจิกายน 2553). *ศาสนสถานนาม “กุฎี” ในฝั่งธนบุรีและกรุงเก่า.*

<https://aliskasaming.org/main/historyofislaminthailand06/>